

Bruņojuma evolūcija senajās Baltu zemēs.

Latvijas Vēstures institūta pētnieks **Rūdolfs Brūzis**

3.02.2022.

Projekts Nr. LLI-447 “Starptautiskā kultūras tūrisma maršruta “Baltu ceļš” atpazīstamības veicināšana” (“Izzini Baltus/Explore Balts”)

Zemgaļu un sēļu loka arheoloģisko objektu hronoloģija

- **1. g. t. pr. Kr. otrā puse–3. gs.:** Stupeļu pilskalns
Agro metālu laikmets - agrais dzelzs laikmets
- **1. g. t. pr. Kr.–13. gs.:** Dignājas pilskalns
Agro metālu – agrais – vidējais - vēlais dzelzs laikmets
- **5.–8. gs.:** Vilces pilskalns
Vidējais dzelzs laikmets
- **1.–9. gs.:** Grūbeles pilskalns
Agrais – vidējais - vēlais dzelzs laikmets
- **9.–13. gs.:** Incēnu, Spārnu, Ezerlūku, Mežotnes, Aizkraukles, Stupeļu, Tērvetes pilskalns
Vēlais dzelzs laikmets
- **13.–16. gs.:** Dobeles, Krustpils, Sēlpils pils
Viduslaiki jeb Livonijas periods

Agro metālu periods (1500. – 1. g. pr. Kr.)

Objekti: Stupeļu un Dignājas pilskalns

- Stupeļu pilskalns ir viens no lielākajiem sēļu pilskalniem. Tas apdzīvots agro metālu laikmetā un vēlajā dzelzs laikmetā.
- Dignājas pilskalns atrodas iepretim Jersikai. Tas apdzīvots vēlajā bronzas, senākajā un agrajā dzelzs laikmetā. Pilskalnā līdz 7./8. gs. dzīvojuši sēļi, vēlāk – latgaļi.

Ieroči un karošana: izmantoti bronzas laikmetā lietotie ieroči, to skaitā bronzas šķēpi un dažādu tipi cirvji. Lietoti arī akmens cirvji, vāles galvas, kaula bultu gali, zarainas koka vāles

Vidējais dzelzs laikmets (400.–800. gads)

- Vilces pilskalns. Statuss tika apšaubīts, līdz 1959. un 1966. gadā pilskalnu apsekoja Ē. Mugurēvičs un M. Atgāzis, kuri piemineklī konstatēja kultūrlāni un atrada vairākas senlietas. Pie pilskalna ir lielāks izlīdzināts laukums, kur varētu būt bijusi priekšpils vieta. Atrastā apmestā bezripas keramikas lauska un beržamais akmens ļauj pilskalnu attiecināt uz vidējo dzelzs laikmetu. Netālu – Vilces muižas parkā – atrodas zemgaļu vidējā un vēlā dzelzs laikmeta senkapi.
- Dignājas pilskalnā dzīvojuši sēļi.
- Lokstenes pilskalnā dzīvojuši sēļi un latgaļi.

Šajā laikā karošanu un ieroču izmantošanu veicina bagātību uzkrāšana, dažādu kopienu mantiskā un sociālā noslāņošanās. Lielās tautu staigāšanas ietekmē slāvu un ģermāņu ciltis virzījās baltu un somugru apdzīvoto zemju virzienā. Tas veicināja militāru organizēšanos, tajā skaitā – pilskalnu kā nocietinātu apmetņu būvi. Sadursmēs tika izmantoti uzmavas un iedzītņa šķēpi, cirvji, duncī. zobeni, loks un bultas. Aizsardzības apbruņojums – vairogi.

Vēlais dzelzs laikmets (800.–1200. gads)

- Dignājas, Incēnu, Spārnu, Ezerlūku, Mežotnes, Aizkraukles, Stupeļu, Tērvetes pilskalns.

Laikmeta pirmajā pusē pilskalnus apdzīvo kopienas. Otrajā pusē tie veidojas kā sabiedrības virsslāņa pārstāvju rezidences. Ļoti uzskatāms paraugs ir zemgaļu valdnieka Viestarda un Nameja rezidence – Tērvetes pilskalns. Veidojas un pilskalnās uzturas karadraudzes. Kaujās tās cīnās galvenokārt kā kājnieki, taču pārvietošanās laikā izmanto zirgus, ragavas, dažādus peldlīdzekļus. Karadraudzēm raksturīga liela mobilitāte, saskaņota rīcība kaujā, svarīgs taktikas elements ir kopmanevrs. Uzbrukumi nocietinātām dzīvesvietām norisinās ātri un negaidīti – t.s. «ieņemšana ar šķēpiem». Iemesls – nebija zināmas ilgstoša aplenkuma palīgierīces.

Viduslaiki (1200. – 1561. gads)

Sēlpils, Krustpils un Dobeles pils

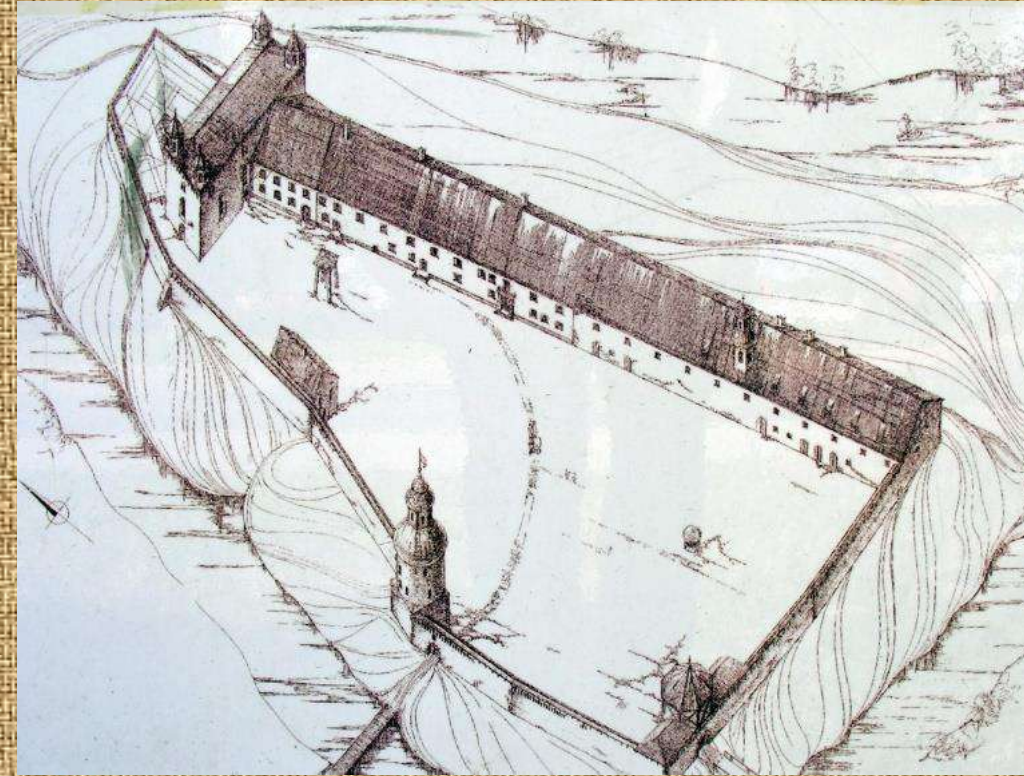
Livonijas Krusta kari
(1198.–1290. gads)

Kaujas norisinās pie/ap pilīm.

Karošanā iesaistās plašas
sabiedrības masas.

Zemgales iedzīvotāji tiek ierauti
karos ar Lietuvu.

**Dobeles pils
vizuāla rekonstrukcija**

**Sēlpils
pils Ziemeļu
kara laikā,
1705. gadā**

Ugunsieroču torņi

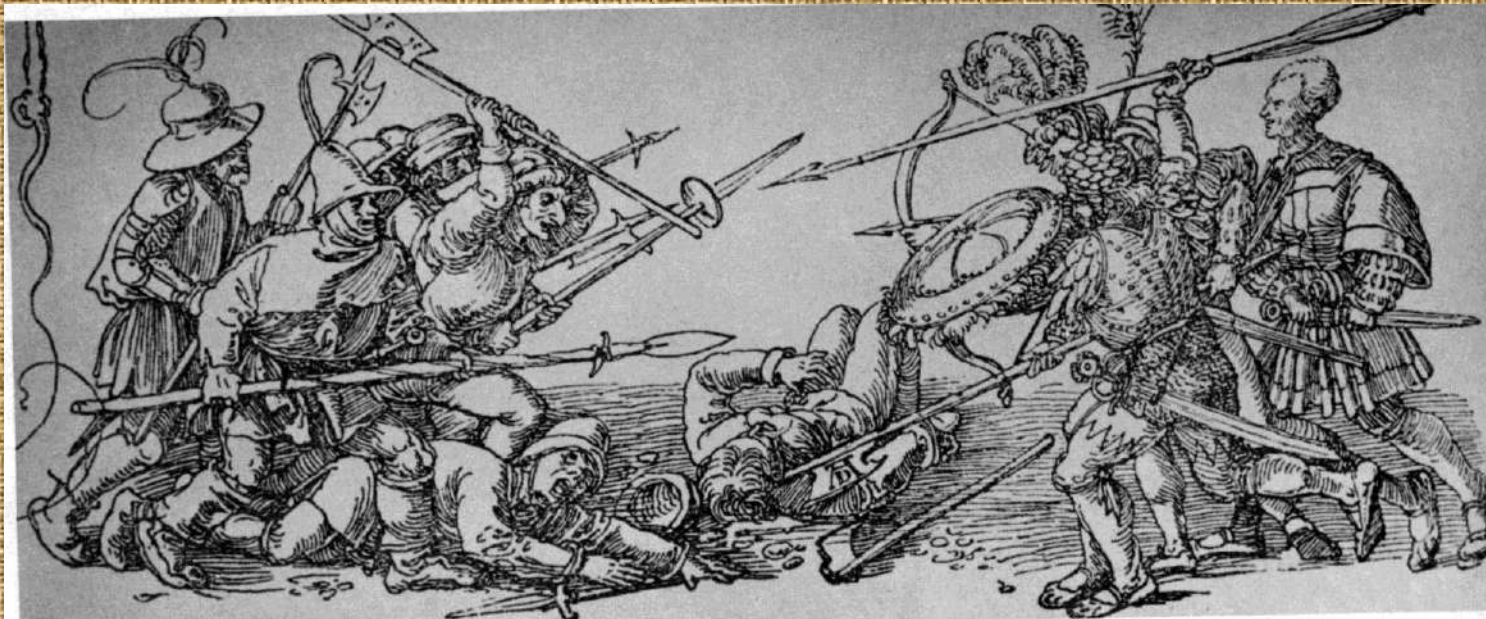
Latvijas vietējo iedzīvotāju 14. gs. uzbrukuma ieroči

Kājnieki un jātnieki kaujā, 15. gs. otrā puse

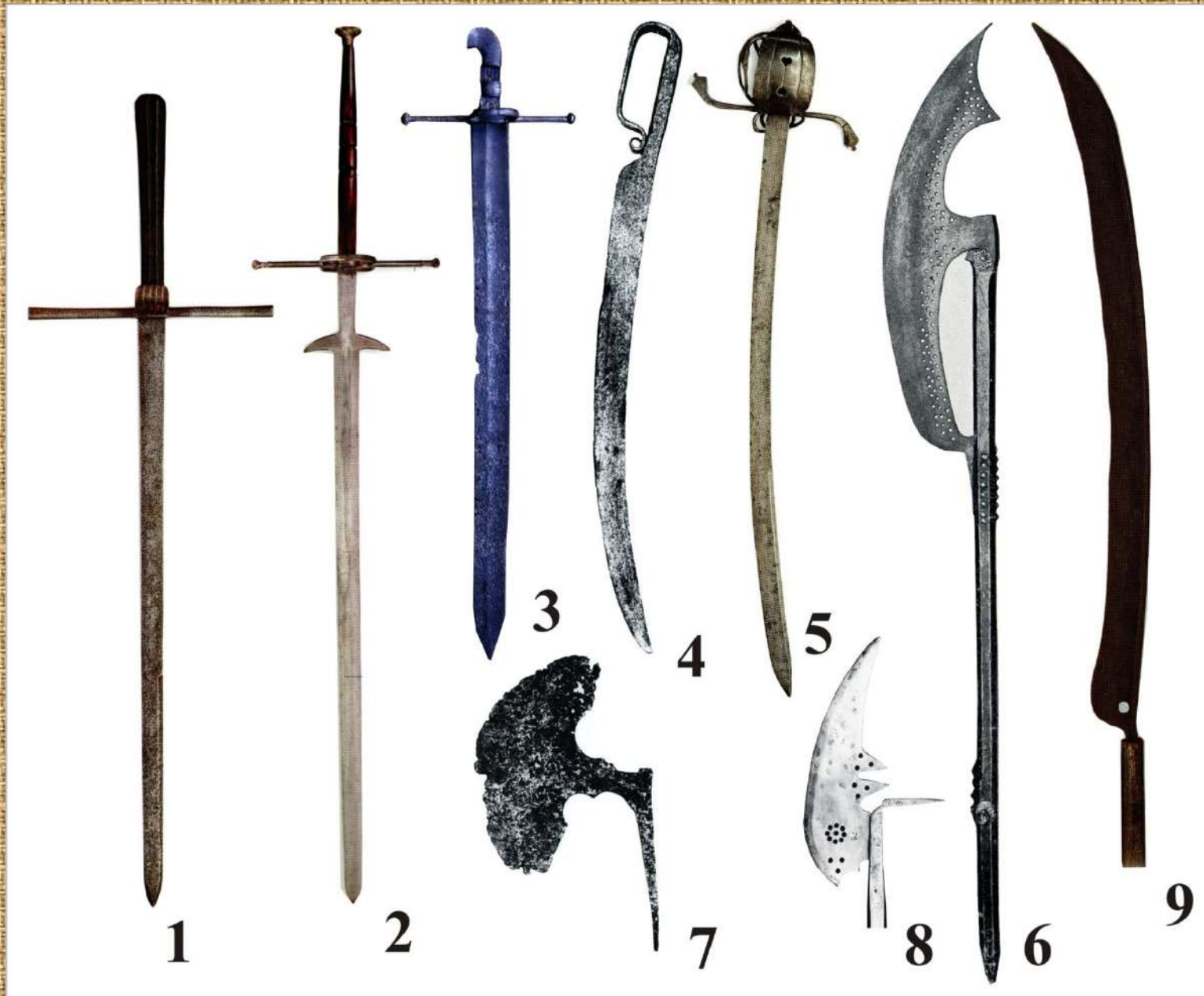

Landsknehtu un zemnieku bruņojums, 16. gs.

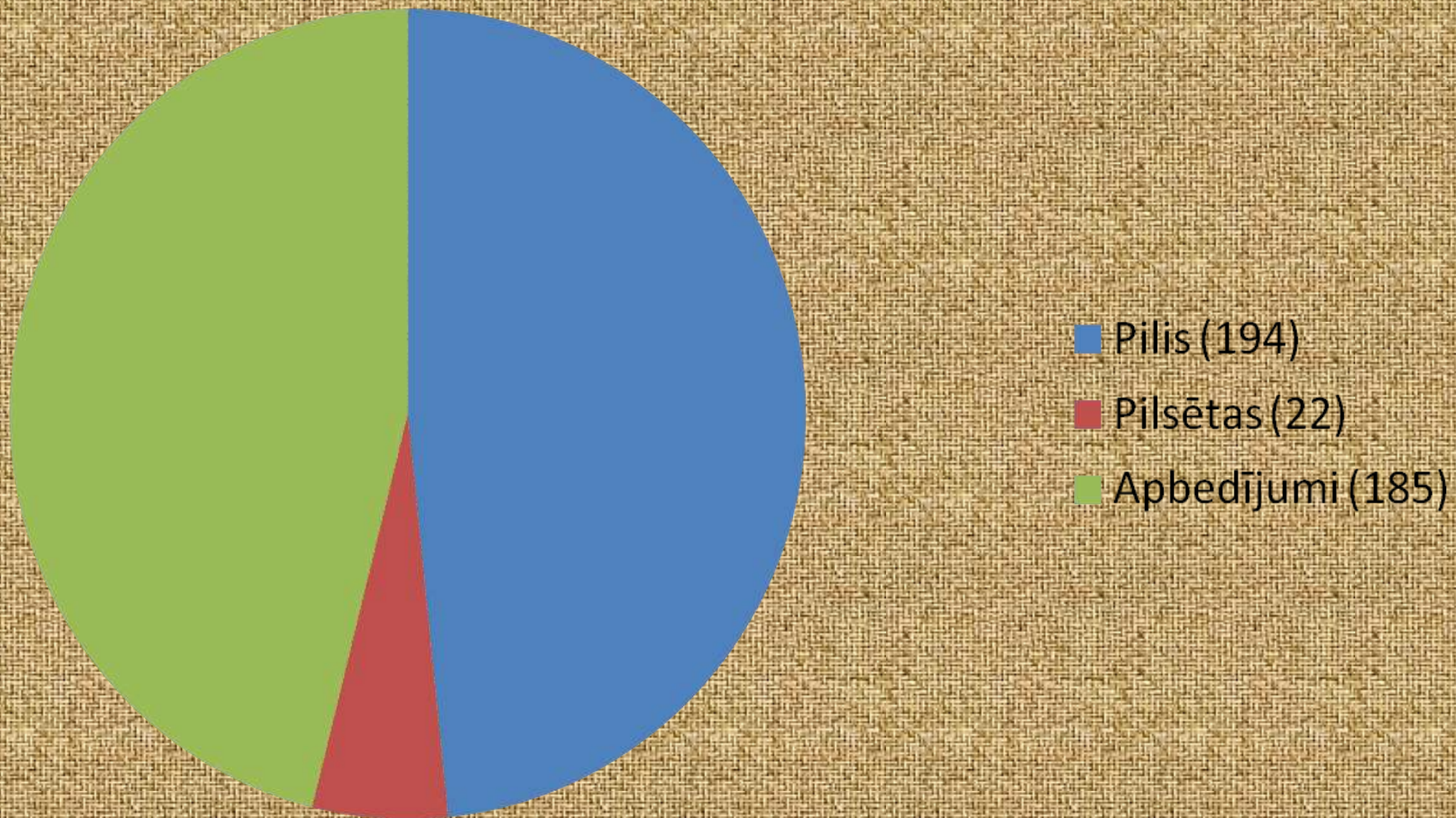

**Landsknehtu
un zemnieku
cīņa, 16. gs.**

16. gs. cērtamieroči

Tuvcīņas ieroči pilīs, pilsētas un apbedījumu vietās

29 kapsētas

185
ieroči

1780 vīriešu
kapi

135 ieroču
apbedījumi

Paldies par uzmanību!

